

MAZÁN TŰL

Politikai
napilap

ELFIZETÉSI ÁRA

Előfizetéses árak
Hónaposan 10 Ft
Félévesen 48 Ft
Évesen 96 Ft
Külföldi előfizetéses árak
Hónaposan 20 Ft
Félévesen 96 Ft
Évesen 192 Ft
Egyes más árak külön.

Megjelenik minden nap, a hétvége és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Sallógyi Dezső-utca 2.
A szerkesztőség kéziratok vételezésére vagy megőrzésére nem vállal köztételt.
Előfizetők és hirdetőik a kiadó hivatalában tartózkodnak.

III. évfolyam 241. szám.

Nagyvárad

Szombat, 1917 október 20.

Hogyan nézheti már olyan sokáig az Isten?

Ezt kérdezi mai nap igen számos ember szíve és szája megáiban. És ez a gondolat szinte eluralkodik az Istenbe vetett hitben, de sőt nem ritkán hitket is. „Nincs, nem lehet olyan Isten, aki nyugodtan nézhesse ezt az örült háborúságot, öldöklést, nyomorúságot, igazságtalanságot, mely betölti a földet, és melytől lelkientül kirzolyozza a népet, maga pedig hisz és gúszogzik. Nincs Isten, nem létezhet Isten!”

Azt hiszem, kedves olvasóm, nem bánod, ha erről néked egyt mászt elmordok. Te nézed ugyan nem tartod azok közsé, akiknek agyában ilyen gondolatok motoszkálnak. De hát nem hallasz e ilyen beszédeket otthon, munkahelyen és bárhol? Magad pedig nem léled a helyes szót és a helyes módot, hogy az ilyen észjárásat rendre utasítsd. Azért itt le akarom neked írni, hogyan mennek neki, ha ilyen ferde gondolatok ember elmébe kerülnek, hogyan elég türelmes lenne engem meghallgatni. És utánam nem hozzad szívek, hanem egy másikhoz, aki ilyen bámulat gondolkodik és beszél, nem fogok keznyös kézzel a dologhoz, hanem élesen és erősen.

I.

Tudhat a háború és nyomában ránk száradt nyomorúság miatt nem hiszen többé Istenben? Trud e, hogy milyennek tetszel nekem? Mins olyan ember, aki szeméremével szemben elvesztette a parát és ezáltal dühében odabaza mindent összerúsz és tér. Hát jobb e így? megnyerte e ezzel egyszerre a parát, nincs e most már igaza a szeméremnek, vagy kért okoztál neki? Egyedül magad vagy a kárvaló, egyedül magad lettel szegényebbé és az elvesztett parán kívül szabadul meg a cokolád is oda van!

És ha te a miatt, a mit az emberek a háborúban cselszessenek, hárszba gurulsz is és még a hitet is összetöröd, azért talán nyíjsabb ábrázatot óit a háború és most egyszerre inkább érthetővé less a tömeg gyűlöleté, a nyomor és az uszora?

Nem-e kegyetlenebb ez ilyen hitetlen ség, mint a legszivetlenebb uszora és nem fosztja e meg sz embert a vigasztalásnak leguolós morzsájától is, mely nyomorúságban neki még megmaradt?

Ha nincs Isten, akkor lélek síroren, meg arnt, aki valamikor számombéli Grayt és Polkcsát és Péter kbályt meg Wilknt a borzalló vérengzésért, melyet ezek magukra hártottak. Ha nincs Isten, aki kor Isten előtt való vétek sinzen és nem kell az uszora-szokrok és árthatóknak e ppet sem eg-

gódni a lelkekért és ha sikerül nekik a királyi egyfész elől megmaradni, akkorát bízhatnak, a mennyit csak akarnak. Ha nincs Isten, akkor az sírcs, a ki a lélekre szenvedést bosszánson, hogy az örök életre megérielje, akkor az sírcs, a ki az emberi sercot még a legnyomorúsabb nyomorúságban is biztos késsel irányítsa; akkor egyesszerűen a véletlen kárpálja ez néki a te sercot és a többi emberek esztelensége és gonoszsága azt művelhet a te boldogsággal, a mi nekik telisik. Hát nem-e vigasztaló és felmegeztelő gondolatok ezek? Annylira vigasztalók, hogy akár mindjárt vízbe ugrhatnánk, ha biztosnak lennénk a földön, hogy ezek a gondolatok egészen helyesek.

Azt te légy boldog és ne zúrd sejt bitétet, hanem inkább tesszered mag sz; és ha nem hitel veina béke idején Istenben, most a háborúban kellene erre a hitre ábrándod, mert egyedül es a bit mutat re ked egy minden igazságtalanság és bün felett örökké lebegő, kérelhetetlen igazságot, és egy minden hatalm fölött uralkodó örök életet és egy minden bánat és szenvedés fölött intézkedő bölcs és jótáhsny atyal bánat.

II.

Nem akarsz többé Istenben hinni? Vessen nem szállt e tagyadba az orosz forradalom és Mi juktovnak, vagy Kerensz kinek tartod megdét és épp ugy leleheted a jó Istent, mint az oroszok Miklós cáru ket? Lám, azt már millió ember meg próbálta, forradalmat csináltak Isten ellen és fölmerdtek neki hitket, de Isten még is megmaradt annak, a ki volt, a világ nek ure.

De tén csak rá akarsz Istenre ijcsatni hitetlenséggel, hogy jmeszenk ezésbe kötelezget és Mi juktovnak, vagy Kerensz kinek tartod megdét és épp ugy leleheted a jó Istent, mint az oroszok Miklós cáru ket? Lám, azt már millió ember meg próbálta, forradalmat csináltak Isten ellen és fölmerdtek neki hitket, de Isten még is megmaradt annak, a ki volt, a világ nek ure.

Ugy e bár, Te olyanok képzeted se igazi Istent, hogy nem nézhet a sok belt és szenvedést a világon és hogy, ha a népek olyan öröklén és esztelenül mezosngolják egymást, hatalmasan kösők eserdit és mindent imét rendbe hoz. Egy igazi Ur Istennek nem volna szabad törnie, hogy az uszások és csajok gadszáguknak ör vendbessenek, hanem belesseget és nyomorúságot kellene rejk bosszítani, viszont pedig a derék és becsületlen embereket meg kellene jutalmaznia és arról gondoskodnia, hogy ők is föld ágra vergőd-hessenek.

Lám, ha te ilyenek képzeted a jó

Istent, ha béke idején egy ilyen Istenben bittel, akkor azt mondan neked „Igsard van, az ilyen Istent bársen leleheted és nem kell többé b b nne hinned, csak hogy ilyen Isten nincs és nem is volt eha!”

Csak egy Isten van. Az, akit Krisztus nyilatkoztatott ki nekünk és ha abban hiszünk, akkor a mi bitünk eha semmi eszt alatt nem ingydozik meg, bársni tör éjék te a világon No s mit ér ezen Isten előtt az ember élete, halála, boldogsága és bánata?

Krisztus azt mondta nekünk, hogy mindennak melless a maga lezessége, ámda azt mondás-e, hogy es a földön fog megtörténni?

„Boldogok, mondá, a szegények, boldogok a szeméremkés, boldogok, akik földreest szenvednek.” De miért? Tán azért, hogy valamikor pénzes és vagyoshos jutnak az vídóm soruk less és hogy ellenégekben diadalmastódel fognak, mint ahogy az örökös napári hitórákban olvashtjuk? Nem, azért boldogok, mondja Krisztus, mert övök a menyország.”

Továbbá azt in mondja az Ur: „Mit hárszál az embernek, ha az egész világot megnyeri de kárt esuvad a lelkében.”

„Ha téged a szemérem bosszent, tépd ki, mert jobb félszemmel bennni a menyországba, mint két szemmel a poklra jutni.”

„Aki tanítványom akar lenni, vegye magára keresztjét és kövessen engem.”

Igy beszél Krisztus, ez az ő tana, így néri ő a világot, így értékel az emberi életet Róvid az élet a földön, örökké tartó a lélek élése és az örök életért kell az embernek küzdenie és fáradoznia. Ha a lélek nem less jó, tisztas és vagy, akkor az élet el van hibásva és elvesztett, még ha az ember az utolsó leheltéig gadszágában, élvezetben és szerencsében duakodott is. Baj és szenvedés nevalik az ember lelket tisztaságra és nagyságra és azért veseti az Isten azokat, akiket szeret, a kereszt utjára.

Az üdvösítőnek saját élete is a kereszt fán ért véget; édesanyja a fájdalom anyja a kétszeres törel a szívében, apostolait lefejtek, keresztre feszítik, megkövénik — azt tisztanyitja-e er, hogy Isten a világot helytelenül kormányozza? Avagy nem egyezik-e meg es azsal, amit Krisztus az élet és a fájdalom értelméről mondott? „Boldogok a kik földörtötést szenvednek, mert övök a menyország.”

Közel 2000 éve hirdették a világra Krisztus tana, a keresztől, az örök életől. Ujra meg újra halljuk, hogy az élet vívása és küzdelem az örök életért, hogy a halál nem jelenti a véget, hogy a földi életben semmi sem döntet el, sem az ember szerencsése, sem szere esztelensége, sem az igazságtalanságrt való büntetés, se a jó cselszadástól való jutalom. 2000 év óta, mondom, hirdetik az embereknek es a Krisztosi hit és

— hát nem csodálatos ez? — ezzel jönnek elő, hogy nem létezhet Isten, mert a földön annyi szarvas és ő. y kezés igazság uralkodik. Nagyon jól tudják az emberek, hogy a keresztény hit semmire való, mert a háboruban olyan irózatos a halálozás és olyan borzasztó nyomorúság szállja meg az embereket és annyi bűn és alávalóság bűntelen marad.

Ugyan, mondják ezek, hogy Krisztusnak melyik tanát helyezte a háboru érvényen érvényen kívül? Avagy igéretet tett nekünk Krisztus, melyet aztán a háboruban be nem váltott? Ha egy a háboruban milliókhoz jutott ember pesszgot tesz és a felelőséget teleggatja gyémántokkal, ez által vajjon el van törölve Krisztus szava: „Jaj nektek, gazdagok”, vagy talánbe van szüntetve az Isten ítélte és a pokol eltörölve? Nekünk adta Krisztus az örökkévalóságról szóló nagyszerű tant és azt, hogy van-e igazs és mi higgyünk-e benne, mi fogjuk eldönteni a szarint, a mi a földön történt? Sőt azt mondom, nem-e éppen a háboru szóat a kereszténység mellett, egy megtráso intés az emberiségnek, hogy vegya valahára szivára Krisztus szavait és ne éljen úgy, mintha a halállal mindennek vége volna, hanem gondoljon az örök életre és munkálkodjék az örök élet számára?

(Vége köv.)

Pergőtüz a nyugati harctéren.

Berlin, október 19. A nagyfőhadiszállás jelentik:

Nyugati harctér.

Rupprecht bajor trónörökös vezérőrnagyok hadserege. Flandriában a tűzérési harcok tevékenység a tengerparton és az Yser és a Lys között tegnap semét nagy heveséget ért el. A tűz különösen heves volt a Houthoulster erdőnél, Paschaendeleénél és Gheluvelt és Zandwoerde között.

A német trónörökös hadserege. Soissonstól északra este reggel után tegnap déltől kezdve a tűzérési csata ismét teljes erőre emelkedett és hatalmas lövész-tömegek felhasználásával azóta csaknem szakadatlanul tombol. Reggel Vauxaillonnál, este Braye ig az egész arcvonalon pergőtűz után erős francia csapatok felderítő támadásokra törtek előre.

Az ellenséget helyi harcokban mindenütt visszaverték. A szomszédos szakaszok és a harcvonal mögötti terület igen erős, nyugtalanító tüzelés alatt állott, a melyet erőteljesen viszonoztunk.

A Cismín des Dames keleti részében a franciák újból háromszor támadták meg a vauclerai malomtól északra fekvő állásainkat. Véresen visszavertük őket. A többi hadseregnél eső és köd korlátozta a harcok tevékenységét. Ellenségünk tegnap tízszekét repülőgépet vesztett. Ebből hatot egy rajból, mely Roulersra és Egliseuusterre dobott bombákat, jelentékeny kárt okozva a házakban.

Az orosz román szárazföldi harcvonalon és a macedoniai harctéren nem történt különös esemény.

Ludendorff, első főszállásvezető.

GYAKORLOTTABB

levelező és könyvelő tisztviselői vagy tisztviselőnői keres a Magyar Áll. Hitelbank nagyváradi fiókja.

Tengeri harc a Moon-szigetért.

Berlin, október 19. A nagyfőhadiszállás jelentik:

Keleti harctér. Estorf altábornagy parancsnoksága alatt csapatunk osónakokon és a kötöltésen a kis Sundon átkelve, meghódították Moon-sziget nyugati partját. Az oroszokat, ahol ellenálltak, gyors előrenyomulással legyőztük. Délig az egész sziget kezünkben volt. A tengerészetnek északról és délről beavatkozott partraszállott osztagai és hajóink ágyui a gyors sikerhez lényegesen hozzájárultak. Két orosz gyalogezredet, mintegy ötezer embert, elfogtunk. A zsákmány jelentékeny. Osolen és Moon-on egy hadosztályörzs és három dandártörzs jutott kezünkre. Tengeri haderőnk a Moon körüli vizekben több ütközetet vívta az ellenséges hadihajókkal. A Slawa orosz sorhajót (tizenháromezeröttszáz tonna) tüzelésünk felgyújtotta és ez Moon és a szomszédos Sildau-sziget között elsüllyedt.

Szárazföldi és tengerészeti repülőink a vezetőszögnek az ellenséges haderők tartózkodása felől jó értesítésekkel szolgáltak. Bombavetéssel és géppuskatüzeléssel a szárazföldön és vizen az ellenséget sokszor felismerhető hatással támadták meg.

Ludendorff, első főszállásvezető.

Moon sziget elfoglalása.

Budapest, október 19. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Az Admirális jelentik: Miután hajóhadunk, sorhajóink és cirkálóink október 16-án a werderi és a mooni ütőket elhallgattatták, a hadsereggel való további együtt működéssel elfoglaltuk Moon szigetét. Könnyű tengeri haderők részei e közben a Kis Sundtól északra az átkelést támogatták. Moon szigeténél sorhajóink egyike a Szláva orosz sorhajót a vizvonal alatt találva elsüllyesztette. Schildau szigettől északnyugatra ugyanakkor megsemmisítettük egy torpedószűzöt is. Az ellenséges hajóhad maradványa tovább visszavonul észak felé.

Péterváron általános rémület van.

Budapest, október 19. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: Az orosz ideiglenes kormány foglalkosik a gondolattal, hogy székhelyét más városba helyezze át. Moszkvát és Archangelszket elhagyta a forgón előtt. Péterváron pánik uralkodik.

A kiéheztetés hozza meg a békét.

Budapest, október 19. (Saját tudósítónktól.) Kopenhágából jelentik: A szocialista Demokrata írja: A békét csak a kiéheztetés és a végkiherülés hozhatja meg. A békét a haderők döntése nem hozhatja meg.

A tirol fronton új harcok kezdődtek.

Keleti és délkeleti harctér. Budapest, október 19. (Hivatalos.) A helyzet változatlan.

Olasz harctér. Budapest, október 19. (Hivatalos.) A tirol és karintiai arcvonalon tegnap és tegnapelőtt számos helyen helyi harcokra került a sor. Csapatunk 300 foglyot és hadianyagot szállítottak be. Az Isonzónál a szokásos tűzérési tevékenység. A vesérhar főnöke.

Az angol kormány nem tárgyal a békéről.

Budapest, október 19. (Saját tudósítónktól.) Londonból jelentik: Az alsóház ülésén egy képviselő kérdést intézett a kormányhoz. Hajlandó-e a kormány a szövetségesekkel együtt történet tárgyalás után arra, hogy a békétárgyalásokat — bárhonnan induljanak is ki — helyteleníteni. A kormányelnök kijelentette, hogy a kormány a szövetségesekkel erről nem tárgyal s örül, hogy alkalma van ily tévedéseket eloszlatni.

Rotterdamból jelentik: Az alsóházban Cecil lord arra a kérdésre, hogy Wilson erőteljes válasza a pápa jegyzékére a szövetségesekkel való tárgyalás érdekében-e, tagadólag válaszolt. Travellyan kérdésére vajjon Wilson választát az angol kormány saját válaszána is tekinti-e, Cecil lord nemmel felelt. Ezután megkérte Travellyant, hogy kérdését írásban terjessze elő. Más kérdésre válaszolva Cecil kijelentette, hogy az orosz kormány kívánságának megfelelően megtartják a konferenciát a hadicélok megállapítására. Részletesebb nyilatkozat erről ezidőszorint nem lehetséges és nem kívánatos.

Még egyszer a krematóriumról.

Néhány napig uton lévén, csak most olvashattam el Kőszeghy főmérnök urnak — a személyes természetű közbeszédokről alkotott — teljesen tiszta és tartalmatlan válságát, mely sajnálatra méltó sivar lelkületnek fanyar gyümölcse.

Álláspontja mellett most sem tudott felhozni egyetlen érvet sem. Az én argementumaim közül egyet próbált meggyengíteni, — az nem sikerült neki. Mert az csak nem előfordul, hogy a temető, meg az a másik öreg „bácsi” a föld felett éltek! Hiszen mi is ott élünk még az idő szerint! Sőt a temető, meg hivatalos társai évtizedeken át, míg a vázlatok elkészültek, a temető kutjainak a vizét itták, mely az alsószőlőből fakadt.

Ami a természet-tudomány hánytorgatását illeti: aki a tudományos szédéltségért a tudományos világban hitelt vesztett Haskelt egy sorba állítja Galileivel, Newtonnal és Keplerrel; a természet-tudomány hihatatlan feltételeivel, az elárulja, hogy a természet-tudomány még nagyon is a kezdetén tart, ahol a szarlatánságot érzéketlenül a tudományval.

Kőszeghy ur, mint sorából kitérünk, olyanformán gondolja a vallást, hogy nem Krisztus és az ő egyháza mondja meg, hogy mit kell hinni, hanem ő maga mondja meg, hogy mit akar hinni. Ez lehet igen kényelmes álláspont, de semmi esetre sem keresztény álláspont. S az egyáltalán szomorú példája annak, hová jut a keresztény ember, ha vallási kérdésekben nem az egyháza hallgat, hanem szabaddómányos barátaira.

Még egyet. A Rukhovszky temető nem közös temető, hanem a vallásfelekezettek között felosztott temető. Annak idején mint újjáépítési plébános én fellebbeztem meg a szabályrendeletet a ennek eredményeképpen a belügyminisztérium törölte a 2 §-t és kötelezte a városi, hogy vallásfelekezettek szerint rendezze a központi temetőt a úgy adja át azt az egyes vallásfelekezettek használatára. Ez meg is történt azóta a pötlással, hogy a temető északi szélét és az alját köcsök résznek hagyták meg.

Ahol a hősök sírja van és ahova a főmérnök a krematóriumot tervezi, az tisztán katolikus temető. Ott, ha a tulajdonjog a városé is, az egyház rendelkezik, melynek engedélye nélkül sem a főmérnök, sem a város nem állíthat semmit. Ezt méltóságos tudomásul venni. Ha tervért minden áron meg akarja valósítani, boldoguljon vele másokkal, ha ugyanez az is megtörténik. Mi katolikusok nem kérünk belőle, sőt minden erőnkkel tiltakozunk ellene.

Befejezésül álljon itt egy magyarázat. Kőszeghy főmérnök urat, úgy látom, meglepő cikkemnek erőteljes hangja. Igaz, két évtizedes szerkesztői működésem alatt mindig kerültem az érdekes kifejezéseket, de most szándékosan keresztet akartam. Kőszeghy ur nagyon jól ismerte az én álláspontomat, mégis — egy kisszakított mondat — (térítés, egyenes eljárás — ez valamiben?) egy tüntetőt fel, mintha én a krematórium pártólól közé tartoznék. Ez ellen fellátsadt minden érzésem, az adott erőt, szokatlan erőt hangomnak, mely úgy is

szokott ésszerű, elhatározott a társadalom minden részére.

De volt a célom. Fejlesztési Negyvárad hívó társadalmát az ellene készülő merénylet ellen.

Dr. Vucskics Gyula.

Kertész Miksa.

A tanári pályának egy önzetlen munkára dőlt ki, aki 41 év óta teljesítette a legszebb hivatást: másoknak világítani. Az a nyolc év, amit az ifju a gimnáziumban tölt, életének legszebb része, derült tavasz, ezt mindig derült és ifju lélekkel kell gondolni. A nyolc év ifjúsága, kedélye, baráti megértése az életem telén sohasem tér vissza. A gimnáziumi tanítás egy egész életre irányadó; az élénk nyomatokat hagy a lélekben, a 10, 20, 25 vagy 40 éves találkozó mindig említi a gyöngéd és kedves viszonytól kezdve, ami a tanítványt az intézetbe és a tanárhoz fűzi. Ezt a melegséget korunk szeleire nem tudta megbontani; a tanár önmagának élő emléket állít az ifju lélekben és amikor az ifju férfivá lesz, amikor elfoglalja a tehetségének megfelelő hivatást, még akkor is, ha miniszteri székben ül, visszagondol az iskola padra és katedra és nem tudja megvonni attól a tisztelést, akit egykor a katedrán látott. Aki az ifjúság, az a jövő, amilyen az ifjúság olyan lesz a nemzet; ezek a súlyos jellemzők mindennél lényesebben mondják meg, hogy kicserélje a tanár, hogy mely apostoli hivatás van. S ennek a hivatás alatt állunk, amikor olvassuk a hirt: Kertész Miksa meghalt.

Sok ifju és meglelt ember olvasva meghatottsággal a sorokat, akiket a tanítványi szeretet és kegyelet fűz a színt nem akarja binni, hogy egy Kertész Miksát le tud győzni a halál. Pedig az, aki éveken át tanulta és hirdette a természetet és köveket, a törvényit, aki a Jeges tengertől az Adria tengerig a természet nagy templomának csodálója volt, aki görögövi vizsgálókkal (el) látta tudta a törvény abszolút hatalmát és egy nagy világot a mikrokosmosban, az elismerte a törvény korlátlan érvényét magára is: meghalt.

1876 óta tanított Rossányon; 1880 óta Negyváradon a nagy társadalom, mint a nagy társadalomnak valamint a városi tanári karának és az egész premontrai rendnek egy közszereplőben álló, érdemes és érdekes alakja volt.

Szaktárgyában, a természettudományban és földrajzban otthon volt. Nagy szeretettel foglalkozott Negyvárad és vidékének állatvilágával; felkutatva görögövekkel a kőszeg és meleg állatok állatvilágát; behatolt a biharmegyei barlangokba, hogy felkutassa a titokteljes élet csodáit; foglalkozott Negyvárad csiga fennéjével és egyszer Ausztriából jött hozzá egy tanár, hogy az utóbbi munkájáról vele értekezzenek.

Európa nagy részét beutazta: a legszebb Fokvárostól Olaszország paraszti legényes házáig és az érdekes leírások és epizódok gazdag tárháza volt.

Tudását és rendszerezését legkésebben hirdeti a természettudományi múzeum, amelynek

szakszerű berendezése, fejlesztése előtt a főigazgató minden alkalommal a legmagyobb elismerését fejezte ki.

Kertész Miksa mindig a rendek az embere volt: páratlan példatárával vigyázott, hogy ebben az értékét és a megnyugtató harmóniát szeresse; szerette: az hirdette megjelenése, szobája, múzeuma.

Igaz férfias megjelenése volt; mindenkinek hitte róla, hogy természettudományi tudásával és a főmérnökkel a higiénia apostola, aki feltalálta a hosszú élet útját. Ugyesólván az iskolából ment a sírba; még szombaton úgy jelent meg az ifjúság előtt, mint az arde bűzke (ölyg) a csematék között; vasárnap ágya dől és a tüdőgyulladás rohamosan akasztotta ki hatalmas szervezetének ellenálló képességét és pénteken délután fél 5 órakor szerető és ágyáról imádkozó rendtársai körében meghalt.

Halála való előkészülete megható volt. Értelmesen és tiszta öntudattal mondta el rendtársai előtt óhajait és ezek mind méltók egy papos és tanárhoz: igaz hívő lélekkel gondolt lelki ödvére; megemlékezett tanítványairól; gondolt arra, hogy kedvelt szaktárgyait hogy tudja megkedveltetni; minderről az ifjúság és a közönség részletesen fog életről; szeretettel és kedélyesen fogadta a látogatókat; rendtársai, különösen dr. Kovács Lajos házfőnök és igazgató mindig mellette voltak.

Halála után dr. Kovács Lajos házfőnök és igazgató elnöksége alatt a tanári kar egy értekezletet tartott, hogy miképpen méltóbban rózza a rendtársai szeretetét és kegyeletét.

Az igazgató elfogult hangon emlékezett meg arról a vesztéséről, amely a rendet és a tanügyet érte. A prépostot és a rokonságot már a betegség folyamata alatt értesítette az igazgató; a halálról sürgönyileg értesítették a prépostot és az összes premontrai házat. A temetés hétfőn lesz délelőtt 9 kor a premontrai templomból. A boldogulást a szobájában ravatalossákk fel és vasárnap az ünnepeles látogatás után visszatér a halottat a templomba, hogy tanítványai, barátjai, ismerősei lerójják kegyeletük adóját.

A haláleset alkalmából a premontrai rend a következő gyászjelentést adta ki:

A jászóvári premontrai kanonok-rend nagyváradai társaságának tagjai a rend főpapja, az egész rend és a gyászoló rokonság nevében is a legmélyebb fájdalommal tudatják, hogy forrón szerelt rendtársunk Kertész Miksa Ferenc jászó-premontrai kanonok, áldozópap, főgimnáziumi okleveles rendező tanár, t. rendnagy az Egyház és Haza szolgálatára rendelt áldásos életét folyó évi október hó 19 én d. u. fél 5 órakor, kora 67 ik évében, rendi pályájának 47 ik áldozópapjának 39-ik, a rossányói és nagyváradai rendi főgimnáziumoknál teljesített tanári szolgálatának 42-ik évében rövid szenvedés után befejezte a szentiségekkel megörökített nemzeti lelkét Teremtőjének visszaadta. Földi maradványait folyó évi október hó 22 én, hétfőn délelőtt 9 órakor fogjuk a premontrai rend templomában engedelmességgel áldozat bemutatása után bemutatni és a boldog feltámadás reményében a váradolási sírkerthöz nyugalmra kísélni. Negyváradon, 1917 évi október hó 19. Ad. Urak örök nyugalomát neki! És az örök világosság fényeskedjék neki!

Bognár-kerékgyártó felvétetik az osztályi gazdaságba. Ajánlatok Inca Lipót Nagyvárad címre köldendők.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, október 19.

A képviselőház ülését Szász Károly elnök fél 4-kor nyitotta meg.

Mánnich Aurél előadó ismertette a pénzügyi bizottságban tegnap elfogadott három javaslatot. Kérte a sürgős g kimondását. A Ház kimondotta a sürgősséget s így a javaslatokat a 2 óráig ülésben fogják tárgyalni. Holnap 10 órákor kezdődő ülésben az indítványt fogják tárgyalni.

Ezután Koltó István terjesztette elő sürgős interpellációját a szegedi paprika maximális áráról. Interpellációjában előadta, hogy a szegedi paprikatermelők tökre mennek. A Hadí Termény részvénytársaság milliókra menő kárt okoz a termelőknek. 10—15 ezer munkás család esett el kenyéretől a közöttük forrongás van. Szabad forgalmat, a maximális ár eltörlését, vagy a maximális árnak magasabb összegben való megállapítását követelik.

Mezősny miniszter felelt az interpellációra a közléssel megegyező helyett lemegígerte, hogy amennyiben fog egybevetni, melyre meghívja a paprika termelőket is s meg fogja állapítani, hogy emelje ki-e a paprika árát, vagy be kell-e hozni a szabad termelést. A ház a választ tudomásul vette. Ezzel az ülés fél 5 órákor véget ért.

Alkalmatlan népfelkelők szolgálata.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 21000—1917. évi. 4. sz. számú körrendelete szerint a népfelkelő beosztású személyek alkalmazásának talált népfelkelésre kötelezettek a szükséghez képest a honvédelmi miniszter által esetenként külön elrendelendő számban népfelkelői fegyver nélküli tényleges szolgálatra lesznek hívva. A közigazgatási hatóságok azoknak az igólybevonandók kijelölését és behívását, a saját területükön illetőségűek bírákra nézve a kijelölés a népfelkelő beosztású személyek névjegyzékek alapján eszközölk.

Mintán azonban a kijelölésnél figyelembe kell venni olyan körülményeket is, amelyekre vonatkozó adatok a népfelkelő beosztású személyek névjegyzékeiből nem tűnnek ki, ezek megnevezés mutatkozik a népfelkelő beosztású személyek alkalmazásának talált népfelkelésre kötelezettek újabb összeírása.

Ennélfogva a honvédelmi miniszter ideveti körrendelete alapján felhívom a Nagyváradi város területén tartózkodó akár nagyváradi, akár idegen illetőségű mindazon 1868. évi január 1. és 1891. évi december 31. között született népfelkelésre kötelezettek, kik a legutolsó népfelkelői beosztású személyek névjegyzékében szerepeltek, hogy összeírásuk végett 1917. évi október hó 22. től november hó 6. ikáig Nagyváradi város tanácsának katonai ügyosztályánál (Városháza, II. em., 32. sz. szoba) mindenkör d. e. 9-től 1-ig terjedő időben az alább következő sorrendben jelenkezzenek:

Október hó 22-én az 1891 évi, október hó 23-án az 1890 évi, október hó 24-én az 1889 évi, október hó 25-én az 1888 évi, október hó 26-án az 1887 évi, október hó 27-én az 1886 évi, október hó 28-án az 1885 évi, október hó 29-án az 1884 évi, október hó 30-án az 1883 évi, október hó 31-én az 1882 és 1881 évi születésűek.

November hó 1-én az 1880 és 1879

évi, november hó 2-án az 1878 és 1877 évi, november hó 3-án az 1876 és 1875 évi, november hó 5-én az 1874, 1878 és 1872 évi, november hó 6-án az 1871, 1870, 1869 és 1868 évi születésűek.

A jelenkezéskor mindenki tartozik elhozni magával a legutóbbi népfelkelő beosztású személy nyári vöröz sziú igazolványi lapot. Ezenkívül mintán a kijelölésnél figyelembe kell venni, hogy elsősorban az alkalmazottak vélesemek igólyba, az önálló iparosok, kereskedők stb. valamint a csak egy kézművesrel dolgozó iparosok ezen egyszemélyes csak akkor, ha a megállapított létszám egyébként ki nem állítható, az önálló iparosok és kereskedők hozsák magukkal a nevükre kiállított iparigazolványt vagy iparigazolványt, az egy kézművesrel dolgozó iparosok ezen egy segéde hozsa magával a munkabiztosító pénztár 1917 évi augusztus havi járulék kimutatását vagy külön igazolványát arról, hogy az összáírás elrendelése előtt az illető iparosnál tényleg csak ezen egy segéd volt alkalmazva. Ipari alkalmazottak mutatassák fel munkakönyvüket, kereskedelmi alkalmazottak pedig szolgáltatassák be a munkaadó igazolványát arról, hogy mióta minő munkatőben s milyen havi fizetéssel vannak alkalmazva s hogy kikülők még hány alkalmazott van? Ezen igazolványokra vonatkozólag figyelemzettem a munkaadókat, hogy az igazolványban foglalt adatok a helyszínen ellenőrzéssel fogják s valóban adatok beállítására esetén megtörő eljárás fog megindulni.

Mintán a miniszteri rendelet szerint a közigazgatási hatóságoknak kötelezettség már az egyéni kijelölésnél a méltányossági körülményeket lelkiszerzetesen elbírálni, s a különös tekintetbe vételt érdemlő családi viszonyokat figyelembe venni azokról, a kik ezen indokból a tartózkodási helyükön történő beosztásra nemcsak kijelölendők, felhívom az önálló iparosok és kereskedőkön kívül (kik a rendelet szerint ezen beosztásra határozott jogalmmal bírnak) mindazokat, a kiknél ilyen különös tekintetbe vételt érdemlő családi viszonyok forognak fenn, hogy a kérdéses ténykörülményeket lehetőleg hatóságilag okmányokkal igazolják.

Végül mintán a rendelet értelmében a népfelkelői fegyver nélküli szolgálatra nem vonható igólyba:

- volt tisztek (katonai levidijások) kik már a 22393—1916. évi. 4. számú rendelettel amenny is igólyba vétettek,
 - hadfelszerelési gyárakban, üzemekben, vasuti (beleértve a vasutásokat is) hajósági és másbánya vállalatokban és közüzemekben alkalmazottak,
 - állami és egyéb köztisztviselők, községi előjárók vagy egyéb községi szolgálatban állók,
 - lelkészi szolgálatot teljesítők,
 - önálló mezőgazdák,
- felhívom a fentebb megnevezett foglalkozási ágakhoz tartozó s összáírásra jelentkező kötelező népfelkelésre kötelezettek, hogy a mentességre jogalmmal szolgáló alkalmazottak minőségüket a felettes hatóság vagy alkalmazásuk adó vállalat, gyár, intézet társulat vezetősége által kiállított egyszemélyes igazolványokkal igazolják.

Tájékoztatom köztöm, hogy a rendelet értelmében kijelölt egyéneket „Behívási parancs”-sal csak azon közigazgatási hatóság hívja be, amely az illetőket kijelölte.

A behívás azon cs. és kir. kiegészítési kerületi vagy m. kir. honvédkiegészítő parancsnokságok tartoznak, amely a honvédelmi miniszter által megjelöltetik. A behívójegyet a közigazgatási hatóság által feltűntetendő, hogy az illető „kiszárolgási tartózkodási helyén” vagy pedig a „tartózkodási hely közelében” teljesítendő szolgálatra jelöltetik ki.

Fegyverrel teljesítendő szolgálatokra ezen egyének nem alkalmazhatók.

Az ily módon igólyba vett egyének ka-

ttonai alkalmaztatásában csak egy, az illető születési évfolyamokat érintő esetleges népfelkelési személyes adatok változását, emellett azonban ily egyének személyes adatok változását külön intézkedések fogják tétetni.

A laktanyán kívüli laktatás — amennyiben a katonai szolgálati viszonyok megengedik az alkalmazó parancsnokságok által megszabható.

Az egyéni önkéntes karpaszomány, illetve az egyszemélyes karpaszomány az erre igólyval bíróknak oda fog állítatni.

A közigazgatási hatóság által behívott egyéneknek az illető cs. és kir. kiegészítési kerületi illetőleg m. kir. honvédkiegészítő parancsnoksághoz kell bevonulni, ott orvosilag meg lesznek vizsgálva és népfelkelői tényleges szolgálatra be lesznek mutatva. A beosztott egyének alkalmaztatásukat megelőséleg körülbelül 8 napi iskoláztatásban fogják katonai magatartásra nézve részéltetni.

Nagyvárad, 1917 október 17.

Eleméry Ferenc
katonai tanácsnok.

Mi van a bankpincében?

Közfogyasztási cikk mint kézizálog.

Érdemes ügy foglalkoztatja most a rendőrség büntügyi osztályának vezetőségét. Feljelentés érkezett a napokban a büntügyi osztályhoz, hogy a Kereskedelmi és Forgalmi Bank Rimánóczy- és Szilágyi Derső utcai raktárhelyiségében olyan cikkek vannak elhelyezve, amelyeknek a közfogyasztás céljait kellene szolgálniuk, ehelyett azokat elvonják a forgalomtól s így árdragítás ténye forog fenn.

Jácso Gyula h. főkapitány elrendelte a nyomozást, amelyek során Ehrlich Imre rendőrfogalmazó és Zilahy Antal rendőrkapitány megállapították, hogy a feljelentésben foglaltak megfelelnek a valódognak.

A Kereskedelmi és Forgalmi Bank Rimánóczy utca 4. számú és a Szilágyi Derső utca 6. számú házakban nagyobb arányú raktárhelyiségekkel rendelkezik. A rendőrség emberei a feljelentés alapján ezen raktárhelyiségekben kutatást tartottak, még pedig eredménnyel, amennyiben a Rimánóczy utcai raktárban nagymennyiségű finom borkezeletet találtak és pedig mintegy 600 üveg vörösbort, ugyancsak 600 üveg pécsevyabort, 800 üveg tokaji aszudort, azonkívül még különböző értékes borokat, úgy hogy összesen mintegy 3200 liter bort állapítottak meg. A raktárban találtak a fentiekben kívül 3 láda pisztrángot, minden egyes láda körülbelül 50 kg.-os, továbbá 1500 tucat galléri és késelőt.

A Szilágyi Derső-utcai raktárhelyiségben tartott kutatás eredménye 450 kg. paprika volt.

A bank vezetősége a kikérdezés folyamán azt adta elő, hogy ezen tárgyat lombard kölcsönökre különböző egyénektől kézizálogot képeznek, s nem lárt kereskedelem létesítése céljából lettek elvonva a forgalomtól.

A rendőrség ugyan nem foglalta le a talált tárgyakat, azonban jelentette a dolgot a királyi ügyesség vezetőségnek dr. Thury hűdrének, mivel az a véleménye, hogy a közfogyasztás céljait szolgáló cikket kézi zálog elvonva nem lehet elvonni a

forgalomból, mivel az igen nagy mennyiségben való elvonts az árának nagy mértékben való emelkedését idésti elő, tehát árdérgitást eredményez.

A királyi ügyészség valószínűleg szintén ilyen álláspontot helyeskedik a hasonló értelmű határozattal kimondja a bejelentett közügyesekkel cikkeket foglalatását.

Árvizsgáló bizottságok Biharmegyében.

A belügyminiszter a közügyesekkel cikkeket forgalombahozatalánál előforduló visszaélések megállítására céljából tudvalevőleg helyi árvizsgáló bizottságok létesítését rendelte el.

Ezen árvizsgáló bizottságok feladata lesz, hogy a közügyesekkel cikkeket árának alakulását figyelemmel kísérjék a polgári és büntető bíróságokat érkezőekben véleménynyalással el, valamint a közügyesekkel cikkeket kereskedéshez szükséges hatósági engedélyekről és a forgalomban előforduló visszaélések megakadályozásáról gondolkodjanak.

En egyben a közlekedésügyi miniszter től tegnap rendelet érkezett Biharmegye alispáni hivatalához, amelyben a miniszter 8 nap alatt sürgős jelentést kér arról, hogy az árvizsgáló bizottság előrelátható elfoglaltságának mérvénnyel képest Biharmegye területén az árvizsgáló bizottság hány tagból volna megalkandó?

Ugy értesülünk, hogy a megye területén több árvizsgáló bizottság alakítását fogja ajánlani Fráter Barnabás alispán.

Átkozott Magyarország!

Barth Aranka célzása a csehekre.

1915 augusztusában a nagyváradi postán a táviratfeladásánál megjelent Samet Márton küldönc egy távirattal. Türelmetlenül nyomakodott előre, be sem várta, hogy az előtte levők táviratait felvegyék, hanem mindjebből előrenyomult. Barth Aranka postálszakszóny észrevette ezt a megszólitotta:

— Várjon kérem, míg magára kerül a sor.

Erre Samet éktelenül káromkodni kezdett.

— Dicséretre Ungarn. Átkozott Magyarország, ilyen csak Magyarországon lehetséges.

E szavak után, amelyeket Barth Aranka nyomban az eset után bejelentett a hadtestparancsnokságnak, Samet így folytatta:

— Kér, hogy az oroszok nem jöttek ide, az osztrákoknak köszönhetik, hogy nem jöttek be az oroszok.

— Ugy tudom, mondta Barth Aranka, ha ez a felháborodással, hogy a magyar katonák tartották fel az oroszokat. Különben is miért gyalázza a magyarokat, hiszen magyar kenyeret essik, a magyarok tartják el az egész hadsereget.

— Meg is ímetjük azt háromszorosan, mondta Samet küldönc.

— De mi vérszünk a fronton, felelt Barth Aranka tüzessen és hátran.

— Honnan tudja, kérdezte Samet.

Barth Aranka tréfásan felelt:

— Ott voltam. Őök külsőben is nem tudnak egyebet, csak ezt.

S ezt hívón, hogy az előtte álló osztrák katonák cseh, mindkét karját felfelé emelte, megadást jelezve.

A katonák jelentést tett az esetről a hadügyminiszter megadta a felhatalmazást hivatalból üldözendő rágalmasáért az eljárás megindítására.

Sok halasztás után, mert Samet a harctéren van, mint tisztiszolga, tegnapra tüzte ki György Béla tanácselnök az ügy tárgyalását. A tanács tagjai voltak: Jacsóvi Gyula és Parsz Ferenc bírók, ügyész Nesztor József dr., jegyző: Halmay Gyula dr., védő Gáspár Miksa dr.

Elnök megállapítja, hogy a vádlott, Gáspár András és Gáspár Andrásné tanúk megjelentek, Samet nem, — pedig megidéztek.

Nesztor József királyi ügyész kéri a tárgyalás elnapolását, míg Samet előkerül.

Gáspár Miksa dr. védő kéri a sokszor elhalasztott ügy letárgyalását.

A bíróság elnapolta a tárgyalást, de ha legközelebb Samet tisztiszolga nem jelenik meg, távollétában is letárgyalják az ügyet.

HIREK

*** Bjelek Imre tábori püspök Nagyváradon.** Bjelek Imre v. b. t. t., tegnap este Kolosvár felől városunkba érkezett. Az állománánál Brém László prépostkanonok fogadta. A püspöki palotába szállott, ahol gróf Széchényi Miklós püspök vendége.

*** Katonai kitüntetések.** A hivatalos lap közli, hogy a király dr. Jelasits Dusan 70. gy. e. bel. tart. főorvost az újlagos legfelső dícsérő elismeréssel tüntette ki. Legfelső dícsérő elismerésben részesülték Corba József, Wagner Ferenc és Klein Géza 101. gy. e. bel. továbbá Schossig Walter 70. gy. e. bel. tart. hadnagyok.

*** A hatósági üzletek járulják a cukrot.** Nagyvárad város tanácsának folyó évi október hó 16. án tartott tanácsülésének határozataként tudomására hozom a város közönségének, hogy mindaddig, míg a cukornak a kikereskedők által leendő árulásiához a törvényhatósági bizottság hozzá nem járul — a cukrot továbbra is a hatósági üzletekben fogják árulni, — mint, hogy a városi tanács a felmerült aggályok és egyéb gazdasági körülmények miatt nem tartotta magát illátkosnak, ezen kérdésben a közgyűlés előzetes megkérdezése nélkül határozni. Nagyvárad, 1917 évi október 16. Rimler Károly a. k., polgármester.

*** Adomány a Kath. Nővédő Egyesületnek.** Vuoskijs Julia 50 koronás adományt belépett a Kath. Nővédő Egyesület alapító tagjai közé.

*** A városi tisztviselők boltja.** Tegnap a városban szünetnapon megnyitott a városi tisztviselők szövetkezetének boltja. Az új intézmény teljesen fel van szerelve és az élelmiszerekben kivül a tisztviselőket a legfontosabb közügyesekkel cikkeket is eladja. Most cipő és cipőtalpat szerettek a tisztviselőknak, legközelebb pedig olcsó ruhát bocsájt áruba a szövetkezet.

*** A fehérnemű gyűjtés.** Ember Géza főispán ma felhívta Rimler Károly polgármestert, hogy a hadsereg részére szükséges fehérnemű gyűjtésére hölgyekből és polgárokból bizottságot állítson össze. A főispán leiratában közli, hogy a nagyszabású akció rendkívül jelentőségteljes a hadviselés szempontjából, aminek következtében szükséges, hogy az alakítandó bizottságban a háborús jótekonyság minden kipurált tényszerű részt vegyen. A bizottság élre Ember Géza főispán áll, hogy a nagyszabású akciót ő maga irányítsa.

*** A Kath. Népszövetség mezei-délutánja.** Vasárnap délután 5 órakor a Kath. Kör Szat László termében a Népszövetség mezei-délutánát rendez. A műsor a következő:

1. Mester hirodó. (Aktuális.)
2. A revans. (Humoros.)
3. Olympiai tornaverseny. (Látványos.)
4. Önműködő eszayó. (Humoros.)
5. Szemtől-szembe. (Társadalmi dráma.)

*** Új tb. számvevők.** Ember Géza főispán Szeőke József főpénztári ellenőrt, Losonczy Gábor, Nagy István és Csille István dr. számvevőségi tisztviselőket tiszteltbeli számvevők névvel ki. Mind dolgozó, munkás emberek, a háborús munkából kivettek részüket, köztük Szeőke József, Losonczy Gábor ma is a legnagyobb feladatok részesül.

*** A tűzlovaszükséglet bejelentése.** Kömőcsy József gazdasági tanácsos figyelemzteti a háztulajdonosokat, hogy a tűzlovas és szeszfűtésre vonatkozó összeírás szempontjából a háztulajdonosok felelősek azok helyességéről. Eért az ivakat pontosan ki kell tölteni, a lakóknak szőlőt közzéadni, összeegyeztetni a gyűjtőborítókba elhelyezni a szőlő összeállítását megbízott tanácsosok átadni közzéadni.

*** A köljai dráma.** Tegnap folytatta a nagyváradai esküdtbírószék Szilágyi Gyula elnöklésével Laska Demeter büntetésnek tárgyalását, akit gyilkossággal vádolt az ügyész. Kihallgatták Baxán Györgyöt, egy érdekes, az az előt embert, aki kántor a templomban, bár, mint mondta, nem sok a „szó”. Nem tudott róla, hogy Szyef Pál udvarolt volna Faur Virágnak. Látta a falon levő rongyát, ő vette észre Laska Demeternek nem volt vérsz a ruháján. Néhány tanu után Nagy Gábor csundfőpénztár mondta el, hogy ő vallomásra akarta bírni Laskát mindjárt a gyilkosság után, de nem vallott. Az áldozat karjain két foltok voltak a lábán bakancsarok nyoma, amint megrugta a gyilkos. A tárgyalást holnap folytatják.

*** Cipőt kapnak az utmosterek és utkaparók.** A közügyesekkel cikkeket miniszter tegnap értesítette Fráter Barnabás alispánt, hogy a megye területén szolgálatban álló utmosterek és utkaparók részére férfi ruhák cipőket fog rendelkezésre bocsátani páronként 35 korona 50 fillár árban. — Kéri a miniszter, hogy akik a cipőkből rendelni akarnak, azok neveit az alispán kimutatásba foglalva terjessze hozzá fel.

*** Mi történt a Közlekedési Hivatalban?** Ily című közleményünkre hívközve Pásztor Ede, a Friss Újság szerkesztője a következő Nyilatkozat közzétételére kért:

Nyilatkozat. Dénes B. Béla tegnapi valóban kijelentése miatt, melyeket a „Tiszán-túl”-ban elhelyezett, a sajtópórs megdöbbentem. Pásztor Ede.

A munkapárt küzd a radikális választói jog ellen.

Budapest, október 19. (Saját tudósítónktól.) A munkapárt ma este értekezletet tartott Khuan Héderváry elnöke alatt. Tíz nagy beszédet mondott. A nyári szünet óta történtek — mondotta — igazolták azokat a károkat és veszélyeket, amelyeket elkerülhetetlennek látnunk. A munkapártnak tovább kell folytatnia a küzdelmet s a siker nem maradhat el. Minden lehető meg kell tenni, hogy elhárítsuk a nemzeti oly veszélyes radikális választói jog veszélyét, mely nemzeti szempontból katasztrófa felé viszi a nemzetet. Az országot távol kell tartani minden megrázkódtatástól, minden ar-

chiától. Helytelen volna, ha meg nem emelnánk az indemnitást az indokolt hosszabb időre. Ez csak akkor volna igazolt, ha nem kaptuk volna megnyugtatót bizonyos kormányzati jelzésekre. Lehetetlen azonban tételezni, hogy egyes törvényhatóságokban brutális merényletek történtek, melyek az országban a jogrendet megrázkódtatják. A miniszterelnök megnyugtató ígérete után semmi komoly kétségbe való, hogy hasonló jelenségek elő nem fordulnak. Tízra kérte a pártot, hogy szavazza meg az indemnitást.

Három nap lövették az olasz népet.

Budapest, október 19. (Saját tudósítónktól.) Luganóból jelentik: Az olasz kamara tegnapi ülésén viharos jelenetek játszódtak le. Rosso Campana, Giolitti barátja és Casolini támadták a kormányt. Szemére hányták, hogy már három nap óta lövették a népet s árulással vádolták a szocialista minisztereket. Nagy izgalom tört ki a házban, Bissolati miniszter felé ezt kiáltották: Hitehagyott! Fegyházba való! Boselli miniszterelnök közbeszólt: Szolidarisok vagyunk. Mire még nagyobb tumultus tört ki. Bissolati azt kiáltotta: A háza biztonsága érdekében kész vagyok az egész házat összelövetni. Erre a tumultus tetőpontra hágott. Kis hiba, hogy verekedésre nem került a dolog, azt kiáltották a miniszter felé: A nép gyilkosai! Szélni fogtok! Ütött az órák!

Anarchia Oroszországban.

Budapest, október 19. (Saját tudósítónktól.) Pétervárról jelentik: A munkás és katonatanács határozatot hozott, melyben kijelentik, hogy az utóbbi időben az egész országra kiterjedő zavargások anarchia és felbomlás felé viszik az országot. Mindenki látja a veszedelem nagyságát. Azért a munkás- és katonatanács felszólítja a katonaságot, hogy nyomjon el minden bujtogatást, még ha a hadseregben lépne is fel.

* **A Vörös-Kereszt kávéja.** Va zárnap hadidélutánt rendez a Vörös Kereszt s ezen kávé akar felszolgálatni Novomoszky. Imrével, mert a teát nem szívessa issza a közönség. Fráter Imre dr. törssorvos ezért a kávétilalom felfüggesztését kérte a tanácsától. Köszönettel, hogy van egy rendelet, amely a kávé kiközösítését este 8 ig tilja, de az is bizonyos, hogy egyetlen nagyasszú szerzetünk van az országban, amelyet minden esküvel, móddal, segítséggel hozni kell juttatni, hogy magázta céljait elérhesse. Mert ez segíti a sebesű teket, a rokkantakat, az öregségeket, árvaakat, az a szorvosot a Jobbász és a Vörös-Kereszt. Ha tehát kávé kell neki, tilalom, rendelet, pohákon át adni kell a Vörös Keresztnek, hiszen ez a háboru szive s az a szeretet, amelyről tegnap Széchényi Miklós gróf oly friss lendülettel beszélt s amelyet követni kell. Hiszünk, hogy Lukács Ödön főjegyző az ő finom érzékével megtalálja a kérelem teljesítésének módját.

* **A tanítók s tanárok beszerzési csoportjának tagjait felhívja az elnökség, hogy a megrendelt árak értékét f. hó 20-án, szombaton d. u. 5-7 ig szivaskedjenek befizetni a csoport pénztárába. Ugyanakkor a megrendelt hagyományt mindenki átveheti.**

* **Trafik a törvényezéken.** A legszomorubb látvány az, mikor a törvényeséki tisztviselők, akiknél a hivatalos óra nem tréfa, mert nagy erkölcsi és anyagi felelősség hárul el az őket annak szigorú betartására, kilenc óra előtt, három előtt és hat után aktíve igyekeznek kopogtatni a trafikosok kemény ajtóján s kíváncsiságukkal a beszállásukat férdesznek. Hogyan? Az igazság papja, a jogi biztonság ősei nem érdemeltek meg, hogy megkíméljék őket a telettelük elő utánjárásból s a törvényesség egy üres szobájában nem kellene a berendezni egy trafikot, amelyet az állam éppugy ellátna áruval, mint ahogy most majd ellátja a városi tisztviselőket s a városi úszók alkalmazzák? A törvényeséki trafikot egy rokkant vezethetné s a nagy hátlára tarthatna szemét az állam, ha ezt a jogot a törvényeséki palotára megadná. A bíróság nem ér rá lötni-futni, igit, fel kell őt ettől szabaddá tenni, hogy hivatalának élhesse. Ajánljuk Németh István királyi tanácsos, pénzügyigazgató szives figyelmébe s sorokat.

* **Könyvtár megnyitás.** A „Külvárosi Népkönyvtár” (Világ-utcai áll. elemi iskola) f. hó 21-én vasárnap nyitlik meg s minden felvett képpel betenkent egy könyvet. Hivatalos órák: vasárnap d. e. 11-től 1-ig. A könyvtár vezetésébe.

* **Adományok az Oltáregyesületnek.** Az Oltáregyesület részére adományozott: Grósz Béla nagypósti 100 koronát. Vucskics Julia 100 K adománygyűjtő alapító tag lett.

* **Egy nagyváradai szemtanú a halottégetésről.** Veiszlovits Lajos, a Concordia intézet tulajdonosa, rébény ével eselött egy idevélő ember hulláját szállította Gothába elgátás végett. Ott szerzett tapasztalatairól a következőket írja nekünk:

„A becses eltközben felhozott tényeket mindenben és egészben aláírom, mert ez tényleg így van. Szemtanú voltam egy a gothai krematóriumban eszközölt halottégetésről. Megjegyzem, hogy annak belső megtekintését egyáltalában nem engedik meg a működés alatt, mert ez olyan borzszató valami, a mit gyenge idegű ember nem nézhet végig. Nekem kivételesen megengedték, hogy végignézzem az általam oda szállított (ittén megnevezni nem akarom) eltközött ember hullája elgátását. Levezették a földalatti kamencéba, a melynek ablakán át végignézzem a borzszató procedurát, a melyben hasonló eltközött sem lehet. A koporó ahogy a kamencéba ér, a lángok körülvesszik, a koporó egy pillanat alatt elcsúszd, a halott felül, karjait, lábait nyújtogatja és órákig ég a borzszató tűzben, a melyhez csak a pokol lehet hasonló; a huz egyenként leválik a csontokról és zöl, alsterreg éppen úgy, mint amikor egy libát vagy gíznot égetek. Ez tart néhány óráig; hat munkás áll van nyoma, hanem igenis a csontok maradnak ottan, a melyeket összeszopernek és egy nagy mosszába lapátolják és nagy bunkóval összezúzzák, az így összeszoper és összeszúrt csontokat beléteszik egy hűtőgödénybe és átadják a családok vagy megbízottjának. Azt hiszem, hogy azok, a kik nagyon károskodnak a halottégetés mellett, ha egy ilyen procedurát végignézzének, véleményüket rögtön megváltoztatnák és minden erővel mostani álláspontjuk ellen dolgoznának. A halottégetés a legborzszatóbb; — ennek mesébe való rémes voltát — csak az képzelműei el, a kik ezt már végignézték. Nagyvárad, 1917 október 19. Veiszlovits Lajos.”

* **Wagner István halála.** Wagner István nyug. uradalmi főoszt. 59 éves korában Füzessgyarmaton meghalt. Tegnapi temették el nagy részvét mellett Füzessgyarmaton. Wagner István a füzessgyarmati gróf Blakenstein Ernő féle uradalmi főosztály volt a nyugalmbaronulása után Nagyváradra költözött, ahol a közélet egyik ismert alakja lett. Mindenki ismerte a hatalmas természetű nagy intelligenciájú öreg urat. Az utóbbi időben e őt vett rajta a betegség, utóir alacsonyabbban szenvedte a betegségét láthatóan megtorle. Néhány hetet e előtt Füzessgyarmaton egy pászintézet pártárosa lett s ott követhetett be váratlan halála. Övegye, született Peiser Gitta s egyetlen fia gyászolja.

* **A jubilé népkönyvtárak.** A városi könyvtár ügy rendezetesen fordulóbizott ért. Ma van 20 éve annak, hogy az első népkönyvtárat Váralján megnyitották. A f. hó 20 év alatt még négy, illetve öt új népkönyvtár keletkezett, amelyek ma is mind magvannak és tevékeny szerepet játszanak a város kulturális előrelépésében. A népkönyvtárak megteremtői dr. Berkovits Ferenc és dr. Adorján Ámin voltak, akikről a jubiléus éforduló alkalmából melegen emlékezik meg, úgy a Szilgiget Társaság, mint annak népkönyvtári bizottsága. Mind-

Két testület vasárnap délelőtt a városi könyvtár Szilgigeti szobájában gyűlést tart, amelyen természetesen szó esik a 20 esztendőnk népkönyvtáráról is.

A hadiárva cipője. Eleméry Ferenc katonai tanácsos údvön mozgalmat indított, hogy a városi ársházban elhelyezett hadiárva cipőkhöz jussanak. Tegnap megjelentek Eleméry tanácsos előtt Falóldi Károly, ifj. Mókus Sándor és Lieber Sámuel nagyváradai cipőszaggyiparosok, akik felajánlották, hogy 25-25 cipőt készítsenek a hadiárva cipőjének helyettesítésére, csupán arra kérték a tanácsost, hogy, mivel felsőbbrendű nem rendelkeznek, szeresse meg azt a Bőr-központtól nekik a cipők elkészítéséhez, és az érte járó maximális árat kifizetik. A humanus lelkületű nagyiparosok példáját bizonyosan még többen is fogják követni.

Miből él egy törvényszéki szolga? A háborús fizetések nyomorúságának jellemezésére bemutatunk egy nyugtát, amelyet egy törvénytársi szolga állított ki:

Nyugta hatvenöt koronáról, mely összegét 1917 évi novemberi fizetésem és eszményi pótlékom fejében felvittem. Nagyvárad, 1917 október 19. Szolga János. Kereseti adó 1 korona 66 fillér, betegpótlási adó 15 fillér, fizetési előleg 12 korona 50 fillér, nyugdíj 58 fillér. Összes levonás 14 korona 89 fillér, marad 70 korona 11 fillér. — Ebből életem hivatalos szolga felszólítástól a két-három gyermekkel. Hívom koronát és 11 fillérből egy hónapra át. Lehetséges ez?

Katonai munkaerő a szénfuvárosokhoz. A szénbányászati vállalatokban való biztosítás előjából a kereskedelmi miniszter elrendelte a arról Rimpler Károly polgármestert értesítette, hogy a honvédelmi parancsok és a militer-commandó (ami a régi Corps commandóknak felel meg) fuvart adjanak a szénfuvárosokat katonai segítséggel védelemből. Mivel azonban a katonaság létszáma nem elegendő, felhívja a várost, hogy a lőkörszolgák közül szeresszen be levakat, ezeket 3 hónap alatt jó erőre hozhatják és akkor fuvart és munkaerőt a katonaságnak ad.

A városi tisztviselők szövetségének a nagypiac-terület álló vasúti kocsiban ma krumplit árult a tagsági könyveket felmutatása mellett. Egy-egy tag legfeljebb 10 kg.-ot igényelhet.

Nem jelentik be a leánytanulókat. Az iparoktatási bizottság tegnap délután Lukács Odón elnökségével ülést tartva bejelentették, hogy az iparosok nagy visszafordulást követnek el a leánytanulókkal, mert nem jelentik be őket és nem iratják be az iskolába. Ennek megszüntetésére intézkedtek. Rózné Bauer Zsófia bejelentette, hogy a női kereskedelmi tanfolyamán az óradíjakat felmentik.

Legujabb füzöket legolcsóbban Kesztenbaum Juliskánál lehet beszerezni Rákóczi-ut (Korona gyógyszerár mellett) Leibchenek félárban. Telefonszám 827.

1-2 szegyes szobák a Zöldfa-épületben kiadó. Értékezhetni ugyanóit.

Sűk makkot minden mennyiségben vásárolunk. Munkovi s Mór és fia Rt. Kolozsvári-utca 62.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Szombaton délután: Óh Teréz!
Szombaton este: Kék róka.
Vasárnap délután: Táncosnő.
Vasárnap este: Szambul rózsája. (Bemutató előadás.)

Szambul rózsája.

Sok szó esett már a Szambul rózsájáról, arról a pompás operettéről, amelyet vasárnap este mutat be a Szilgigeti színház, külön fejessé kell azonban szólnunk a zamat újdonság pazar és fényes díszleteinek. Ezek a díszetek, amelyek a nagyváradai színház festőtermében készültek, a maguk szingzárúságával, valóban kellemes pompájával, csodálatraméltóan megkapó látványt nyújtanak. Rendkívül festőien hat a színről Konstantinápoly látképe, de legfrappánsabb az a gazdaság, tida virágdísz, amely villamos fenyhatásokkal tündéri látványt nyújt.

A Szambul rózsája a jövő hét hétfő, kedd és szerdáján hétfő este hat óráig színi. A bérletkijárat az igazgatóság minden előadást megelőző nap déli tízenkét óráig terjed fenn.

A Szambul rózsája jövő heti előadásaira a színházi jegypénztár vasárnap kezd meg a jegyek árulását.

Óh Teréz. Szombaton délután az Óh Teréz! kerül színi, a címz roppan Vigh Macóval. A kitűnő operetta főbb szerepait Kovács Maróczy, a fiatal, fiatal koloratura, T. P. Jany Janka, Szigetváry Jenő, Békési Lajos, Tompa Béla játsszák.

A Táncosnő. Lengyel Mányhért jeles előadással bemutatott Táncosnő című színi műve legközelebb vasárnap délután kerül színi. A címszerepét Hervey Marika játssza.

URANIA
mozgó-
színház

Szombat
Uj műsor.

Az előadások vasárnap d. u. 8 órakor,
hétköznap 5 órakor kezdődnek.

APOLLÓ
mozgó-
színház

Szombat
Szenzációs új műsor.

Az előadások vasárnap d. u. 8 órakor,
hétköznap 6 órakor kezdődnek.

Hirdetmény.

A „Nagyvárad, templomüvegfestészet üvegcsiszó és tükrőrágyár r. t. felszámolás alatti” t. részvényeseit értesítjük, hogy miután a „Tiszántúl” napilap f. hó 4 én kelt 227. számában meghirdetett közgyűlésre a társaság részvényesei nem jelentek meg határozatköptes számban, a közgyűlést nem lehetett megtartani. Leméltelen figyelemztetjük a t. részvényeseket, hogy az újabb közgyűlést f. hó 21 én d. u. fél 4 órakor fogjuk a társaság gyári helyiségében megtartani, mely alkalommal a megjelent részvényesek a napirendre tűzött tárgysorozat fölött határozni fognak.

Nagyvárad, 1917 október 19 én.

A felszámoló bizottság.

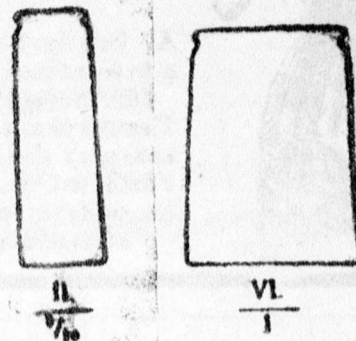
VIGADÓ
mozgó-
színház

Szombat
Szenzációs új műsor.

Az előadások vasárnap d. u. 8 órakor,
hétköznap 5 órakor kezdődnek.

NYILTÉR.

HETI ÁRJEGYZÉK.

Befőttes. Uborkásüveg.
Befőzéshez hólyagpapír.
Porcellán edények

leszállított olcsó árakban.

Porcellán mozsár, ütővel	6-
Mély és lapos tányér finom porcellán	70-
Csemegés kis	40-
Tésztástál 6 személyre	8-
Sülttál 6 személyre	8-
Főzelékestál 6 személyre	8-
Salátástál 6 személyre	8-
Levesfazék 6 személyre	4-
Mártásos csésze 6 szem.	1-
Sótartó fogvájós 6 szem.	1-20
Vizes kancsó 6 személyre	8-
Vizeskészlet színes finom festéssel	4-
Boroskészlet színes	4-
Söröskészlet színes	4-
Liköröskészlet színes	4-
Befőtteskészlet kristály fehér	4-
Majolika cukortartó díszes	4-
Majolika vizeskancsó színes	8-
Feketés gyermek készlet	8-
Kávés gyermek készlet	8-
Majolika állvány színes	6-
Teáskészlet színes aranyozással	10-
Kávékészlet színes aranyozással	10-
Feketés készlet színes aranyozással	12-
Mosdókészlet színes roccoco	12-
Majolika fali sótartó színes	8-
Majolika fűszertartó nagy	3-
Majolika fűszertartó kicsi	1-
Porcellán fehér teáskanna	2-
Porcellán fehér kávéskanna	2-
Porcellán fehér teáscsésze	80-
Porcellán fehér kávéscsésze	80-
Porcellán fehér gyümölcstányér	80-
Ebédőkészlet felszerelve, sz. aranyozással	60-

Konyha berendezési főzőedények. Evőeszközök. Lámpa-áruk. Tükrök. Képektervezés. Ablak üvegezés.

Áraink viszonteladóknak is érvényesek.

KOMLÓS TESTVÉREK

üveg, porcellán lámpa és táblaüveg nagykereskedés.

Nagyvárad, Zöldfa-ut. 13. sz. Telefonszám 372.

Főszerkesztő:

Feloldó szerkesztő:

Dr. KRÜGER ALADÁR

Dr. PAPP KÁROLY

ISZAK LIDIA

**Elsőrendű
Közszalon**

NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.
Park-szálloda épületében.
Interurbán telefon :
11-53 szám.

A Szépligeti-színház
művésznőinek egye-
dülű főös állítója.
Tisztításokat és átalá-
pításokat vállalunk,
Fűzők mérték után a
leg. övidebb idő alatt
alkészítetnek.

**Egy sarokház
eladó.**

Uri-utca 20. szám

Telefon 1404. Utcai helyiség

MOCSÁRY SÁNDOR

Épület- és díszmű bádigos,
vizvezeték és villanszerelő.

Nagy-Várad, Zöldfa-utca.
Zöldfa-épület.

Villanymotor, írógépek, kerék-
párok, ellenőrző kasszák és
gramafonok szakszerű javítása
és állandó jókarban tartása.
Bronzműves, lakatos és mű-
szerész munkák elfogadtatnak.

Vas és rézágak

afrik és lószőrmatracok,
amerikai és sudrony-
ágybetétek: összehajtos
ágyak eredeti gyári áron
kaphatók

Tátray Sándor

r.-t.-nál Körös-utca 11.

Telefon szám: 558

**ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

Nagyvárad, Bémer-tér.

Befizetett részvénytőke
1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéte-
ket könyvecskékre és
folyószámlára s azt elő-
nyösen kamatoztatja.
Leszámitol váltókat.
Engedélyez előnyös felté-
telek mellett jelzálog-
kölcsonőket törleszté-
sekre. Előleget ad érték-
papirokra.

Eladó

kedvező fizetési feltételek mellett
a Várkapu-utca 4. és 6. számú,
a Szent János-utca 30. számú,
a Széles-utca 1. számú, mely
közvetlen a 3. vashid szomszéd-
ságában van, valamint a Vizve-
zeték-utca 54. számú ház. Érte-
kezhetni lehet a Nagyvárad
Kereskedelmi és Forgalmibank-
nál Rimánóczy-utca 6. sz. alatt.

**Ujvárosi Takarékpénztár
Részvénytársaság**

Nagyvárad, Szent László-tér 5. sz.

Előnyös kamatozás mellett betéteket fogad el.
Jelzálogkölcsonőket törlesztés váltóforrás mel-
lett. Törlesztés kölcsonőket kiadókoról bár-
milyen nagy összegekben is.

Ezenkívül mint az „Ármi Biztosító Társulat”
biharmegyei főgyűlésén az összes árszab-
beli biztosításokat kedvező feltételek mellett
elintézi.

Mint a m. kir. Ocsályosorszáti főeljárásítója
sorjegyeket ajánl — míg készlete tart —
a jövőbe bar. kezdő új munkákra és minden-
féle sorjegyet ajánl rapi áron vagy kedvező
bávi részletfizetés mellett.

Ingatlan forgalmi osztálya közvetít ház, birtok,
szőlő vagy bármilyen más ingatlan vételét
vagy eladását. Előcszerint szánja az ingatlan
kedvező feltételű eladására van megbeszélés,
míg vételre keresünk 800—1000 holdas vagy
több mint egy hektár birtokot és különféle bérházat.

**Vizvezeték-utcán szép kilátással
egy családnak való ház eladó.**

Felvilágosítást ad:

Dr. Imrik Gusztáv ügyvéd
Sai Ferenc-u. 15. Telefon 416.

KÖSZÉN

szobafűtésre
kapható.

Teleky-utca 45. sz.

Hordók

különböző nagyságban

eladók.

Moskovits Mór és Fia r.-t.-nál
Kolozsvári-utca.

Olcsó takarmány!

Lovak, szarvasmarhák etetésére

maláta

kapható

métermázsánként 8 K-ért.

Moskovits Mór és fia r.-t.-nál
Kolozsvári-utca 62.

Beraktározás!

Áruk, termények stb. rövidebb-
hosszabb távra való beraktározására meg-
felelő helyiségek, ezeken kívül boros
és száraz pincék, istállók, kocsiszínek is
állanak rendelkezésre. A beraktározott
tárgyakat tűz és betörés ellen biztosít-
juk. Közelebbi felvilágosítással szolgál a

**Fekete Sas és Zöldfa
Részvénytársaság**
beraktározási osztálya.

Iroda: Sas-passze, 24. számú lépcső.
!! Telefon 14-00. !!